SISÄMINISTERIÖ
INRIKESMINISTERIET

24.10.2017

Eduskunnan hallinto- ja turvallisuusjaosto 25.10.2017 klo 9:00

HE 142/2017 vp Hallituksen esitys eduskunnalle vuoden 2017 kolmanneksi lisätalousarvioksi / PL 26

26. SISÄMINISTERIÖN HALLINNONALA

Sisäasiainministeriön hallinnonalalle ehdotetaan lisämäärärahaa **yhteensä 77,491 milj. euroa,** josta 60,085 milj. euroa on kehyksen ulkopuolista menoa ja 6,033 milj. euroa on monivuotisten määrärahojen peruuttamista ja uudelleenbudjetointia.

Lisämäärärahaa esitetään seuraaviin tarpeisiin:

Hallinto:

Momentti 26.01.01 Sisäministeriön toimintamenot

1. Momentilta ehdotetaan siirrettäväksi **17 000 euroa** ulkoasiainministeriön pääluokkaan Suomen EU-edustustossa olevan maahanmuuton asiantuntijan palkkausmenoihin.

2. Momentille ehdotetaan lisättäväksi **190 000 euroa** Euroopan unionin yhteisvastuuta ja maahanmuuttovirtojen hallintaa koskevan yleisohjelman 2007—2013 alaisten rahastojen (ns. SOLID-rahastot) rahoitusoikaisujen maksamiseen siltä osin, kuin on kysymys Suomen valtion lopullisesti maksettavaksi tulevista ja ns. järjestelmäoikaisuihin liittyvien sanktioiden maksamisesta aiheutuvista menoista. Komissio on toimittanut alustavat tarkastushavainnot, joiden mukaan takaisinmaksuvelvoite koskisi myös vastuuviranomaistehtävään kohdistuneita palkkausmenoja siltä osin, kun vaihtunut henkilöstöhallinnon järjestelmä aiheutti puutteita jälkikäteistarkastettavuudelle. Lisäksi varaudutaan komission mahdollisesti määräämään järjestelmävirhettä koskevaan sanktioon.

Momentti 26.01.24 EU:n osuus sisäisen turvallisuuden ja maahanmuuton hallintaan (kehyksen ulkopuolella)

Momentille ehdotetaan lisättäväksi **85 000 euroa.** Momentilla varaudutaan edellisestä rahoitusohjelmakaudesta (ns. SOLID-rahastot) mahdollisesti aiheutuviin rahoitusoikaisuihin. Tarkastuksista aiheutuvia takaisinmaksuvelvoitteita voi aiheutua sekä rahastojen kansallisesta hallinnoinnista vastaavien viranomaisten että rahastoista rahoitusta saaneiden hankkeiden osalta. Ensiksi mainitut takaisinmaksuvelvoitteet hoidetaan ministeriön toimintamenoista.

Vuoden 2017 ensimmäisessä lisätalousarviossa momentille lisättiin 115 000 euroa tarkastuksen aikana tehtyjen huomioiden perusteella. Sen jälkeen komissio on toimittanut tarkentuneet, mutta vielä alustavat tarkastushavaintonsa, joiden mukaan takaisinmaksuvelvoite koskisi edellä mainittujen, ministeriön toimintamenoista maksettavien palkkausmenojen lisäksi myös tietyistä hanketoiminnoista jäsenvaltiolta suoritettavia takaisinperintöjä. Suoraan hankkeisiin kohdistuvat rahoitusoikaisut pyritään ensisijaisesti perimään täysimääräisesti hankkeilta Euroopan komission päätöksen mukaisesti.

Momentti 26.01.29 Sisäministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (kehyksen ulkopuolella)

Momentille ehdotetaan lisättäväksi **60,0 miljoonaa euroa**.

Momentin taso ei riitä vastaamaan tämän hetkiseen toimintamenomomenttien tasoon ja mm. vastaanottotoiminnan arvonlisäveron käsittelyssä tapahtuneisiin muutoksiin. ALV-momentin määrärahataso on entisestään vähentynyt muiden hallinnonalojen arvonlisäveromomenteille tehtyjen siirtojen (Valtori ja VNHY) myötä.

Momentin määrärahataso on korotettu vuodesta 2018 alkaen 75,0 milj. eurosta 100,409 milj. euroon. Vuoden 2017 talousarviossa momentille on myönnetty määrärahaa 75,0 milj. euroa ja arvioitu käyttö on 135,0 milj. euroa.

Sisäministeriön hallinnonalan arvonlisäveromomentin tasoa nostaa erityisesti verottajan tulkinta vastaanottotoiminnan verollisuudesta aiempaa laajemmin. Verottaja on vuoden 2016 aikana tekemillään päätöksillä tulkinnut vastaanottotoiminnan verolliseksi myös SPR:n, muiden yleishyödyllisten yhdistysten tai muiden toimijoiden toteuttamana. Tämän lisäksi hallinnonalan mittavista investoinneista (mm. Kejo, Vitja, SSK sekä RVL:n alusinvestoinnit) aiheutuvat arvonlisäverot vaikuttavat määrärahatasoon. Muita toimintamenojen käyttöä ja sitä myötä arvonlisäverojen määrää nostavia muutoksia ovat poliisin operatiivisen toimintakyvyn turvaamiseen ja kalustoinvestointeihin saatu lisärahoitus sekä toiminnan volyymeissa tapahtuneet muutokset (esim. passien painatuspalvelujen volyymien kasvaminen).

Suurimmat momentin käyttäjät ovat Poliisihallitus, Maahanmuuttovirasto ja Rajavartiolaitos.

Poliisitoimi:

Momentti 26.10.21 KEJO-hankkeen yhteiset toimintamenot

Momentille ehdotetaan lisättäväksi 1,792 milj. euron valtuus ja määräraha, jotta tarvittavat jatkosopimukset palveluntuottajien kanssa pystytään solmimaan viivytyksettä ja sopimuksen mukainen lopputuote toteuttamaan. Valtuuden lisäys johtuu aiempien sopimusten jäämisestä aiottua pienemmiksi ja valtuuden käytöstä aiheutuvia, vuodelle 2016 budjetoituja menoja jää käyttämättä yhteensä 1,792 milj. euron edestä. Käyttämättä jäävä määräraha peruutetaan ja vastaava uusi määräraha myönnetään vuoden 2017 kolmannessa lisätalousarviossa. Poliisihallitus vastaa käyttämättä jäävän määrärahan peruuttamisesta tilinpäätöksessään.

KEJO-hanke saatetaan loppuun vuosien 2017 - 2019 aikana. Poliisihallitus ja järjestelmätoimittaja ovat solmineet vuoden 2017 alussa muutossopimuksen järjestelmän toteutukseen liittyvien toimintaympäristömuutosten huomioimiseksi. Muutossopimuksen myötä myös järjestelmätoteutuksen aikataulua on jatkettu vuoteen 2019 saakka.

Rajavartiolaitos:

Momentti 26.20.70 Ilma- ja vartioalusten hankinta

1. Vuoden 2011 talousarviossa Rajavartiolaitos sai tilausvaltuuden AB/B 412 helikopterien uusimiseen. Hankinnan kokonaiskustannusarvio oli 62 milj. euroa. Hankkeen viimeiset toimitukset ja laskut ovat siirtymässä Rajavartiolaitoksesta riippumattomista syistä vuodelle 2018. Hankkeeseen 2015 myönnetty määräraha on kolmevuotista määrärahaa ja se vanhenee vuoden 2017 loppuun mennessä. **Momentille ehdotetaan 1,853 milj. euron määrärahan peruuttamista ja vastaavan uuden määrärahan myöntämistä lisätalousarviossa.**

2. Ulkovartiolaivan varustamiseen liittyvän hankkeen viimeiset toimitukset ja laskut ovat siirtymässä Rajavartiolaitoksesta riippumattomista syistä vuodelle 2018. Hankkeeseen 2015 myönnetty määräraha on kolmevuotista määrärahaa ja se vanhenee vuoden 2017 loppuun mennessä. **Momentille ehdotetaan 2,388 milj. euron määrärahan peruuttamista ja vastaavan uuden määrärahan myöntämistä lisätalousarviossa.**

Maahanmuuttohallinto:

Momentit 26.40.01 Maahanmuuttoviraston ja valtion vastaanottokeskusten toimintamenot ja 26.40.21 Pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden vastaanotto

Momentilta 26.40.01 **esitetään siirrettäväksi 2,808 milj. euroa** momentille 26.40.21 (Pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden vastaanotto).

Metsälän säilöönottoyksikön toiminta on hankittu ostopalveluna Helsingin kaupungilta ja se on rahoitettu momentilta 26.40.21 *Pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden vastaanotto* (arviomääräraha). Metsälän säilöönottoyksikön toiminta suunniteltiin siirrettäväksi valtion ylläpitämäksi 1.1.2017 alkaen. Tämä tarkoitti alkuperäisen aikataulun mukaisesti yksikön siirtymistä valtion vastaanottokeskusten tavoin osaksi Maahanmuuttovirastoa vuoden 2017 alussa. Aikataulu siirtymiselle on siirtynyt vuodella eteenpäin eli Metsälän säilö siirtyy valtiolle vuoden 2018 alussa.

Vuoden 2017 talousarviossa ja vuosia 2018–2021 koskevassa kehyspäätöksessä siirrettiin ostopalvelumenoja vastaavat menot Maahanmuuttoviraston ja valtion vastaanottokeskusten toimintamenoihin vuodesta 2017 alkaen. Määrärahasiirto toteutettiin kehysten puitteissa. Koska siirto tapahtuu ennakoitua vuotta myöhemmin eli vuoden 2018 alussa, esitetään vuoden 2017 määrärahoja palautettavaksi momentille 26.40.21 syntyneiden ostopalvelumenojen kattamiseksi.

Momentti 26.40.63 Vastaanottotoiminnan asiakkaille maksettavat tuet

Momentille ehdotetaan **11,2 milj. euron lisämäärärahaa**.

Momentille on myönnetty vuoden 2017 talousarviossa 37,0 milj. euroa ja vuoden 2017 ensimmäisessä lisätalousarviossa 14,9 milj. euroa eli yhteensä 51,9 milj. euroa. Momentin käyttö elokuun loppuun mennessä oli 39 milj. euroa.

Tällä hetkellä momentilta maksetaan vastaanottorahaa tai käyttörahaa yhteensä noin 15 200 henkilölle. Vuoden alusta Maahanmuuttoviraston tutkittavaksi on jätetty yhteensä 3 366 turvapaikkahakemusta. Ensimmäistä päätöstä odottaa yhteensä noin 3 200, valitusasteen päätöstä noin 10 100 ja kuntaan siirtymistä noin 1 400 henkeä. Loput vastaanoton piirissä olevat odottavat Maahanmuuttoviraston päätöstä valitusasteen Maahanmuuttoviraston käsiteltäväksi palauttamassa asiassa tai ovat saaneet kielteisen päätöksen, mutta heidän vastaanottopalvelunsa eivät ole vielä lakanneet.

Laskelma määrärahatarpeesta perustuu Maahanmuuttoviraston arviolle, että vastaanoton piirissä on syys-joulukuussa 2017 keskimäärin 14 655 henkeä. On arvioitu, että loppuvuoden ajan vastanoton piiristä poistuisi noin 950 henkeä, jolloin vuoden lopussa vastanoton piirissä olisi noin 14 200 henkeä.

Vertailuna voidaan todeta, että vuoden 2017 ensimmäisen lisätalousarvion laskenta on perustunut arvioon, jonka mukaan vuonna 2017 vastaanoton piirissä olisi keskimäärin 14 700 henkilöä. Toteuman mukaan tammi-elokuussa vastaanoton piirissä on kuitenkin ollut keskimäärin 16 500 henkeä.

Aiemmat arviot määrärahan mitoituksessa ovat perustuneet mm. olettamaan, että vastaanoton piirissä olevien määrä alenisi 1 100 hengellä kuukautta kohden. Tämä arvio puolestaan on perustunut oikeusministeriön ilmoitukseen siitä, kuinka monta valitusta hallinto-oikeus pystyy kuukausittain ratkaisemaan. Marraskuussa 2016 oikeusministeriö arvioi hallinto-oikeuksien ratkaisevan alkuvuodesta 2017 noin 1 400 päätöstä kuukaudessa ja korjasi arviotaan helmikuussa 2017 noin 1 000 päätökseen. Toteuman mukaan valitusinstanssit ovat ratkaisseet 1.1.–30.6.2017 keskimäärin 800 valitusta kuukaudessa.

Niin ikään oleskeluluvan saaneiden kuntaan siirtymisessä on ollut noin kolmen kuukauden viive, kun kuntaan siirtymisen tavoite aika on kaksi kuukautta. Sen sijaan, että kuntaan siirtyminen olisi nopeutunut, kuntaan siirtymistä odottavien määrä on jopa kasvanut kevään tilanteeseen nähden. Myös tämän johdosta vastaanoton piirissä olevien määrä on aiempia arvioita suurempi.